

Locuinta Redactorului

si

Cancelari'a Redactum

e in

Strat'a trăgatorului [Lövészutoka], Nr. 5.

Scrisorile nefrancate nu se vor primi decât numai de la corespondenții regulari ai „Federatiunii.“ Articoli trămisi și nepublicați se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnal politico, literario, comercialu si economicu.

Va esî Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Treiul de Prenumeratiune

Pre trei lune . . . 8 fl. v.

Pre siese lune . . . 6 " "

Pre anul întregu . . . 12 " "

Pentru România:

Pre a. întregu 30 Fr. = 30 Lei n.

" 6 lune 16 " = 16 " "

" 3 " 8 " = 8 " "

Pentru insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taoșă timbra pentru fiecare publicație separată. In locul deschis 20 cr. de linia.

Un exemplar costă 10 cr.

Invitare de prenumeratiune

la diuariulu politicu

„FEDERATIUNEA“

pre semestrulu II. (iuliu—decembrie) 1872.

Incepându-se cu 1. iuliu 1872. st. v. semestrulu alu II. (iuliu—dec.) rogămu pre doritorii de a avea acestu diurnal, să binevoiesca a grabi cu prenumeratiunea pâna la acestu terminu, pentru că de una parte să ne scim orientă in privința numerului exemplarielor ce vomu avea a tiparif, era de alta parte să potem incungură orice neregularitate in speditiunea diuariului. Totu-deuna-data rogămu pre domnii abonati, cari sunt in restantia cu pretiulu de prenumeratiune, să grăbesca a-si refuș socotelele pâna la terminulu de mai susu, pentru că să nu ni se adauga gretătale si d'in acăsta parte. — Condițiile remanu cele vechie.

Invenitoriilor satesci, adeverindu lips'a medielor, se va dă si pre venitoriu cu pretiulu scadiutu, adeca pre 3 lune 2 fl. v. a., pre 6 lune 4 fl. v. a., pre anul întregu 8 fl. v. a. Gratificatiunile se facu numai celoru lipsiti de tote mediocle materiale, avendu a refuș numai costulu postale in suma de 1 fl. v. a.

In fine rogămu pre DD. abonatii nostri să scria legiblu numele, locuinta si post'a ultima, er' cei ce posedu adresse litografate să binevoiesca a s'allatură in epistolele de prenumeratiune, său a lipi pre cuponele asemnatelor postale câte una adresa litografata.

Redactiunea.

Pest'a, 22. iuniu 1872.
4. iuliu

Guvernulu ungurescu e amenintiatu cu una criza. Indata dupa numirea lui Lónyay de ministru-presedinte, in tote pările se vorbi, si chiaru si noi amu prognosticatu, că elu nu se va potă sustine lungu tempu, că-ci una asemenea antipatia intensiva, precum esiste contr'a lui in Ungaria, e impossibile a intarfi pre tempu lungu pusetiunea unui ministru. De candu s'a convinsu partita stanga, că polici'a s'a perde d'in creditu, ea pare a fi resolvita a renunță la certele de dreptu publicu, că-ci de unu tempu incoce diuariulu oposiționalu „Ellenőr“ ventila de repetite ori faim'a, că elemintele liberale ale ambelor partite, ale dreptei si stangei, se voru aliá spre a trenti pre dlu Lónyay. In legatura cu acestea diuariile germane d'in Vien'a ni aduceu scirea telegrafica primita d'in Pest'a, că Ghyczy s'a pusu in atingere cu Deák, spre a formă d'impreuna cu elu una partita reformatoria tare, constatatoria d'in cele mai bune eleminte ale ambelor partite, — ba in cercurile guvernamentale de aici se vorbesce, că intre ambii capi ai partitelor s'a si realizatu unu compromissu. Acăsta alianta intre conducatoriulu stangei si alu dreptei, d'in parte-nio considerămu de forte probabile, de-ora-ce Ghyczy, pentru moderatiunea sa manifestata la tota ocasiunea, se bucura in mesura mare de increderea lui Deák, pre-candu pre Tisza lu ignoră, in modu ostentativu, chiaru si in parlamentu, cu tote aceste inse si Tisza accentua in vorbirea sa d'in 1 l. c., tienuta alegutorilor sei d'in Dobritinu, că nu e departe tempulu, candu elemintele liberale ale toturor partitelor si voru intinde mân'a spre a formă unu guvern demnu si capabilu.

Precum anunciasemu in unulu d'in nr. precedenti ai diuariului nostru, diet'a Croatiei si a inepetu de nou activitatea. In siedint'a de la 27. I.

trece, veni la ordinea dillei raportulu comisunii verificatorie. Dupa se s'u fostu aplanatu de mai multe tote lucrurile, verificările se terminara forte rapede, anullandu-se numai una alegere uniunista, ceea ce dovedesce in modu invederatu, cătu de departe a mersu partita natuinala in concesiunile sale. Ce e dreptu, s'u mai facutu gravamine contr'a alegierilor a doi guvernamentali, dar' nu s'a anulatuci neci un'a, precum se acceptă intru adeveru, ci s'a decisu a se esmitte d'in sinulu camerei căte doi membri, cari să cerceteze autetul acestor alegeri si apoi să raporteze despre ele. Contr'a acestui conclusu alu camerei si-redică vocea numai unu singuru deputat, natuinalul Macanetiu, si in o vorbire fun minante protestă solemnă contr'a unei asemenea constituiri illegale camerei, propunendu totu-una-data, că sectiunile să si incepe de de nou lucrările verificatorie, era siedint'a publică să se prefaca in secreta, in carea să se faca compromissul in modu mai onorificu. Se intielege, că acăsa propunere fă respinsa, si astă propunetoriului nu-i remasă alta-ce, decătu a parăsi sal'a consultărilor. Dupa acestu incidentu se alesera apoi nouii oficiali si comisiunile, si estu modu camer'a se constituă definitivu. Cătu va dură acăsa intielegere intre partite, de-o-cam-data nu se poate prevede, cu tote acestea inse nu incăpe neci cea mai mica indoiela, că desbaterile a supr'a adressei, cari se voru incepe in septeman'a venitoria, voru binecuvantă Croația cu trei, in locu de cele doue partite de pâna acum'a, si anume: cu „drept'a“ că ultra-uniunisti, cu „centrul“, formatu d'in partisaniii celoru doue partite de pâna acă fusiunisti, si cu „stang'a“, constatatoria d'in natuinali.

Convențiunea intre Franța si Germania, privitoria la eliberarea teritorului francesu, s'a inchisă definitivu si in 1. l. c. fă presintata Adunării natuinala. Dupa articululu primu alu convențiunii, una diuometate de milliardu are a se solvi in tempu de doue lune dupa schimbarea ratificărilor; a două diuometate in 1. sept. a venitoriu; milliardul alu douilea in 1. mart. 1874, si milliardul alu treilea, si celu d'in urma, in 1. martie 1875. Cei-a-lalți articli se reduc la form'a solvirii si la modulu evacuării. Eliberarea a doue departemente, si anumitu a Marnei si Haute Marne va urmă in patru-spre-dieci dille dupa solvirea diuometatii d'antău a milliardului primu, a altoru doue departemente in 14 dille dupa solvirea milliardului alu duoilea, si, in fine, evacuarea celoru-a-lalte doue departemente d'in urma si a cantonului de la Belfortu se va realiza in patru-spre-dieci dille dupa solvirea milliardului d'in urma si a intereselor. Dupa solvirea celoru doue miliarde d'antău Franța poate dă garantie finanziarie, cari, acceptandu-se, voru pasă in loculu garantielor territoriale. — Pre candu tota lumea se uimesce de acăsta generositate neasceptata a lui Bismarck, manifestata facia de Franța prin condițiile de evacuare de totu favorable, unu correspontinte d'in Parisu alu diuariului „Wanderer“ deslegă forte simplu acăsta enigma. Dupa affirmarea lui, ambasadorele rusescu cont. Orloff a jocat unu rolu nu neimportantu in acăsta afacere. Inca mai demultu cancelariulu nemtiescu fă facutu atentu, in modu confidential, de guvernulu rusescu, că nu esiste altu modu mai bunu d'a convinge Europa despre amorea de pace a Prusiei, de cătu a esecută in celu mai scurtu tempu evacuarea territoriului francesc. Acăsta admonitiune amicale nu afă neci celu mai micu resunetu in capital'a Germaniei. In fine succese partitei natuinala rusesci a convinge pre tiarulu Alessandru II. despre pericolulu provenit d'in evenimentele d'in urma, si care amenintia prestigiu si insa si securitatea Russiei. Totu-odata i presintă convenirea proiectata a celoru trei imperati la Ems său aiurea de una ceremonia omagiale, in care tiarulu si imperatorele Franciscu Iosifu aru jocă rolulu de vasali. Acăsta avu efectu. Lumea intielesc scirea surprinditorie, că imperatulu rusescu nu va caletori si este annu in strainetate. Tiarulu Vilhelmu I

sentii lovitura, indreptata contra personei si gloriei sale, observă, că amicetia Russiei are margini, si astă, pre langa tote remonstrările lui Bismarck, dăde audiu consiliilor partitei moderate de la curte. Deçi concesiunile surprinditorie facute Franței d'in partea nemtilor au se privi de prima lovitura a politicei prussiane de inghitire si de unu simptomu importantu, că stău'a principelui Bismarck se află in apunere.

Scirile d'in Ispania ni anuncia dissolverea consilioru si cum-că nouul cabinetu a publicat alegeri nove. Precum se vede, regele Amadeu voiece a mai face una incercare spre a se sustine pre tronulu Ispaniei, dar' precum se poate prevede, si acestu pasu putinu va schimbă situatiunea. Mai multi italiani, cari caletorira in tempulu d'in urma prin Ispania, considera tronulu Ispaniei că si perduțu pentru tener'a dinastia. Astă unu caletoriu, care a avutu ocazie a vorbi cu regele si regin'a, serie, că, ce e dreptu, regele mai are inca sperantia d'a se sustine in Ispania, dar' regin'a, petrundiendu mai bine situatiunea, prevede ce va să urmeze. In cercurile guvernamentali d'in Italia se tienu in continuu consultări, că ore n'ar fi mai consultu a se tramite fără amenare una naia de resbelu la litoralulu Ispaniei, că să aduca a casa prechi'a regesca; de altmintrea nu se crede că vietii regelui ar' fi pericolata, dar' cu cătu se va departă mai iute regele d'in Ispania, cu atât mai usioru va incungură eventualitatea unei renunțări la tronu, fia ea voluntaria său fortata, acăstă pucinu importa.

Nu federatiunea russa-slava, ci confederatiunea poporelor peninsulei Balcanice.

Sub acestu titlu diurnalul „Osten“ d'in Viena publica una corespondintia d'in capitalea principatului serbescu si observa totu-odata, că autorul corespondintiei sta in legaturi de intimitate cu personele ce dau tonulu in politică Serbiei. Corespondintele d'in cestiune combate ideele ce voru a se propagă printre slavii orientali prin una brosura aparuta de curundu in Belgradu, si dechira, că idealulu slavilor orientali nu este federatiunea russa slava, ci confederatiunea loru cu romanii si grecii. Corespondint'a este datata d'in 20 iuniu a. c. si suna astfeliu:

Brosiur'a Orescovicu: „Slovenska Zadruga“ (Federatiune slava) a produsu mare, dar' nemeritata sensatiune nu numai aici, unde a aparutu, ci in tote pările lumii slave.

Ideeia principale a brosiurei este: „Nici una poporatiune slava nu este in stare a-si funda singura unu viitoru plin de sperantie; acăstă se poate exceptui numai prin una federatiune, prin una legatura a toturor poporelor slave cu Russi'a. Federatiunea acăstă s'ar constitui apoi cam astă:

Indreptatire egale deplina si independentia internă pentru fia-care sementie singuratica, adeca nici una potere să nu se amestece in afacerile interne ale poporatiunilor singuratic; fia-care cestiune internă să se resolve liberu, cum astă de bine poporul respectivu. D'in contr'a inse cestiunile externe să se resolve numai prin concursulu fia-carei poporatiuni. Federatiunea să fia constanta, continuativa si să se inchiaje pre vecii veciloru. — Auctorulu brosiurei deduce apoi d'in acestea, că form'a de guvernare a federatiunei să fia monarcia ereditaria, că tiarulu russescu să fia totu-odata împăratore ereditariu alu slavilor si că atare, presedinte alu federatiunei slave. — Acăstă este ideea principale a brosiurei „Slovenska Zadruga“, carea are unu cuprinsu de mai multe cole.

Acei onorab. cetitori, cari n'au cunoștința apriata despre relatiunile proprii ale poporatiunilor slave, si mai vertosu ale slavilor de sudu, de bona scma voru vedé in ideea astfelui formulata a lui Orescovicu numai una utopia si că atare o voru despreștiu. Cei ce cunosc inse in cordările si dispusetiunile inimice d'inte guvernulu ungurescu si natuinea serbescă, precum si relatiunile duii Orescovicu cu guvernulu magiare, voru vedé in brosiur'a d'in cestiunea magiere, carea are unu cuprinsu de mai multe cole.

Poporatiunile slave, ori si unde si ori sub ce impregiurari si relatiuni aru fi traitu ele, totu-si de-un'a si au manifestatu in modu eclatantu indemnulu, vointia si nesuntia spre independentia, si fia-care d'intre ele si-a desvolatu si cultivatu institutiunile sale proprie, incat nici un'a, si cu atat mai pucinu cea serbesca n'ar poté se renunzie de buna voia la istoria sa in favorulu unei federatiuni russe-slave, conformu planului dlui Orescovicu.

Idealulu slavilor de sudu-cste, ce edreptu, una confedera-tiune, dar' una confederatiune a poporelor peninsulei balcanice, adeca a Serbiloru, Romaniloru, Bulgariloru si Greciloru. Cu to e cae aceste natiuni nu dorescu a schimbá pusetiunea actuale astfelii, incat se bineventez in o suzeranitate russeasca seu ori si care alta in loculu celei turcesci.

Fia-care d'in poporele amintite sente in sine poterea si vigorea, d'a poté prosperá independentie. Serbi'a areta acest'a pre fla-care d'i si inca in modu eclatantu, si acestu-a ni se pare a si documentulu celu mai plausiblu, cae ideele d'in brosior'a lui Orescovicu sunt fara indoiala inspirate de unu inimicu alu Serbiei si nu de guvernulu serbescu.

In fine se-mi fia permisssu a observá, cae desu mentiu-nata brosura este timbrata de tota diurnalistic'a slava ca o apucatura silnica a guvernului ungurescu, indreptata contra slavismului si ca atare a fostu primita cu celu mai mare desprestiu. Dar' nicaiurea si niminea n'a cettu-o cu atata'a desprestiu si scârba, decat chiaru barbatii guvernului serbescu. Aceasta parere a mea se adeveresce de ajunsu prin tonulu foiei officiale „Jedinstvo“, care vorbesce despre brosior'a d'in cestiu in modulu celu mai dejositoriu.

Deputati alesi.

In Dobritsau cerculu alu treilea s'a alesu opos. Georgiu Molnar contra St. Patay d'in stang'a estrema; in cotelu Zarandu Halmagiu nationalulu Sigismundu Borlea cu acclamatiune; in cottulu Ugocia deachistii b. Sigm. Perenyi si Eugeniu Szentpaly; in Bichisau Danielu Iranyi d'in stang'a estrema; in Karczag oppos. Ignatiu Hajdu; in Oieschia (Ardelu) deachistulu Gull (susu)

Logosiu, in 1. iuliu 1872.

In comitatulu Carasiu nu se mai finescu reparaturele in privintia personalului de la judestu; mai ieri alalta ieri ministrulu Rittó caro una scriitura la sedru de la Oravita a cu unu petecu ungurescu; asta-di denum' presiedinte la judestu collegialu d'in Logosiu pre A. Makay vice-comitele comitatului Carasiu; mane poi-mane (dupa cum se esprimá insu-si ministrulu aici in Logosiu) se voru denum' inca vre-o cati'-va judi parte la sedria parte la judestu singularu, dara pre langa tote intemperate si intemplande in privintia judecatorilor, noi romanii suntemu si vomu fi totu acolo unde ne sfiamu si asta-di, de nu cum-va in viitoru si mai reu.

Purcediendu d'in punctu de vedere alu egalitatii si privindu numerulu judecatorilor romani d'in Carasiu, ori cine se va convinge, cae romanii carasiani nu numai ca nu s'au luat in consideratiune de dupa numerulu celu pre insemnatii facia cu conlocutorii loru straini, ma sunt batjocoriti catu de bine in urmarea denumirilor intemperate.

Poporatiunea comitatului Carasiu, dupa conscrierea mai nona d'in anulu 1870, se urca la 259.079 suflete. D'intre acesti-a sunt romani 200,000, era restulu de 59 mii lu facu nemti, unguri, armeni, jidi, slovaci si bulgari.

Judetie sunt: duoe collegiale si cinci cercuale. Numerulu judecatorilor (fara cei duoi presiedinti de la judestie collegiale) sta d'in 25 barbati; d'infre acesti-a optu-spre-dice sunt neromani, era siepte romani. Cei duoi presiedinti asemene sunt neromani. Proportiunea intre judecatori si poporatiune este cam urmatoriu:

30,000 (treidieci de mii) romani au unu judecatoriu romanu; era 3000 (trei mii) straini se falescu cu cate unu judecatoriu de penale loru, seu judecandu unguresce 3000 de unguri sunt egali cu 30,000 romani.

Ecea dreptate, egalitate si fratreitate unguresca. Dara nu vescu se pecatuescu pre tare, cae ci de-si romanii nu sunt representati in posturile mai inalte, totu-si dinsii se potu sali cu unu numera frumosielu de — cancelisti si diurnisti, ma detorim ministeriului cea mai profunda recunoscinta pentru-ca a binevoit u a denum' intre cancelisti si 5. juristi romani, nesflandu de demnu a-i face directori de cancelaria, speditori ori ofciali, cae ci, firesce, dinsii nu au calitatate recerute pentru aceste posturi cae neromenii denumi, cari au absolvit numai 4. classe normale, ba chiaru altii si-au eascigatu cunoscintiele cae ostasiu in calitate de capraria!

Pre candu se denumise Franciscu Szerepy de presiedinte la judestu collegialu d'in Logosiu se audise cae din-sulu e numai ad interim, cae ci mai tardi va fi judecatoriu la Curia, prin urmare unii voiau a crede, cae dinsulu se va intocsi cu unu romana. E dreptu, d. presiedinte se indeparta, cae ci a inaintata in demnitate, inse scaunulu presidiului lu-cepit era unu neromanu.

De-si nouu presiedinte este una persona stimatu de

toti romanii, cae ci e unu omu justu, totu-si dreptatea pre-tinde, cae in unu comitatul asi'e de romanessu cum e Carasiulu, daca nu ambii, celu pucinu unulu d'intre presiedinti se fia romanu; asemene d'intre judecatori doue tertialitati se cuvine se constee d'in romani; dara indesiertu, fratreitatea unguresca nu se esplica d'in punctu de vedere alu dreptatei si egalitatei, de-si d. deputatu alu Fagetului in discursulu seu catra alegatorii (se poate vedea in „Patria“ Nr. 65.) se oputesce a i aduce la credintia, cae asta-di ne shurdamu in dreptate si fericire, dicu in modu altel, cae suntemu numai la inceputu si amu facutu multe (dora neglegiri?) si de vomu continuu totu asi'e, Ungaria va fi fericita ca si sub Corvinu. Nu se vede, d. deputatu, nici umbr'a acelui tempu, cae ci sub Corvinu a domnita numai dreptatea, apoi ori si cum s'a esplicata pre acelu tempu dreptatea, noi asta-di numai atunci potem vorbi de dreptate, daca vomu fi priviti cae romani, era nu cae maghiari, adeca daca ni va fi iertatu a ne folosi de limb'a nostra in loculu celei maghiare. — Vomu vedea dar' ce va face d. deputatu alu Fagetului impreuna cu pop'a Elek et consortes pentru fericirea poporului romanu. Eu cred ca nulla, de-ora-ce singura marturiscesc in famosulu seu discursu, cae chiamarea unui deputatu cu conscientia este grea si se teme, cae poterile sale cele debile nu potu suporta sarcina cea grea. Se simte bietulu omu, cae nu are conscientia.

F.

Depre Somesiu, 25 iuniu 1872.

Stimate Dle Redactoru! Permiteti a se inregistra in colonele pretiuitului diurnal ce ridigiati, casulu urmatoriu, si anume.

Dupa deselete provocari si admonitioni indreptate catra clerulu gr. c. Archidiesanu d'in partea Ven. Ordinariatu, in cauza sustinerii caracterului confesionalu alu scoleloru no tre poporari; precum preste totu loculu, asi'e si in trac-tulu protopopescu alu Palatcei bietii preoti se nesnescu a descepta poporulu despre folosulu scoleloru, si asi'e a se provede cu edificie scolare noue, seu adaptarea acelorua conformu prescriseloru legei de invietamentu.

Dar' ce se ne scimu face? Ca-e precum nece cursulu apei nu e determinat, asi'e si cauza scolaru nu potu progresu (pretotin-denea cu pasi egali, de-ora-ce in multe locuri nu ni permitu nici impregiurariile, — dar' ce dicu impregiurariile? chiaru satelitii guvernului nipiunu inainte celea mai mari obstacole. Ei, precandu ne indrepta in facia cu \$-ii legei in mana, cae asi'e, si asi'e trebue se fie edificate si provideute scolele nostre, cae se remana si mai de parte de caracteru confesionalu, pre atunci d'in dosu agita poporulu in contra nostra fara cea mai mica sifra; incat pre langa tota silnita nostra, de va merge treb'a totu asi'e, pierdere scoleloru confesionale e inevitavera, si acest'a cu siguritate o potem deduce d'in casulu urmatoriu:

In comun'a besericasesca Camara si 1. u-de siertu, constatatoria d'in 90 familie, pana acum fara edificiu scolaru propriu, poporulu credinciosu, la deselete invietature si vorbiri atatu ale protopopului concernante, catu si mai vertosu ale bravului parochu locale C. A. despre folosulu scoleloru si a invietimentului, — in urma — pana aci de-si cam cerbicosu — se invol a-si edifica scola noua conformu innalzelor ordinatiuni. Spre acestu scopu alesa d'in sinulu seu duo plenipotentati, carieci parochulu in frunte se merge la Bistritia, (Orasul situat in nordul Transilvaniei, unde d'in muntii de la confiniile tieriei de catra Moldova se transporta lemne in cuantitate mare) cae inchiaiandu acolo contractu cu vre-unu maestru, acelui-a se aduca gata materialul de lemn alu scolei, si se o redice in comun'a pre fundulu scolaru. Spre acestu sfirsitu tote spesele avea a le porta poporulu, contribuindu priu reparatii. Acest'a se si fece. — Dar' ce se vedi! dupa reintorcerea de la Bistritia, ascernendu-se, conformu ordinatiunii metropolitane, contractulu d'impreuna cu planulu scolei infinitante Venerat. Ordinariatu spre aprobate, numai decatul se ivescu vesperele infernali d'in cuibulu loru DD. bar. Kemény Gyula si Bocskor Lajos, ambii posessori in locu, cari nu potu suferi desceptarea si innaintarea bietului tieranu. Acesti duoi apostoli si servi credinciosi ai intunericului si ignorantiei bietului poporu, pana aci numai pre sub mana lucrara in contra nesuntielor nobile ale parochului, agitandu poporulu: cae se nu-si mai edifice scola, cae ci acea e numai inventiunea simpla a parochului, carele ne fiindu indestulit cu cas'a parochiala (precum dicu ei) voiesce se edi fice scola — curte — cae apoi se o ocupe d'insulu de casa. Vediendu, dicu, acesti duoi, cae pre langa tote opintirile loru, poporulu totu-si e aplecatu a-si edifica scola; acum pasira pre facia in contra parochului, capaci-tandu poporulu astu-feliu. „Mai, pentru ce asultati voi de pop'a? au nu vedeti cae ve duce la sapa de lemn, nu sunteti destulu de seraci, platiti dari grele, si apoi adi — manu se voru infinitate notariatele cercuale, si veti ave de a plati si pre notariu, totu cu banii vostru, apoi de unde vi voru ajunge spesele si pre scola? — Nebun! ce sunteti! statul voiesce a vi face scola gratis, si a vi plati si das-calulu, si voi totu-si voiti a vi face cu voi'a necazu si spese.“ — Prin ce o partea poporului sedusu recurse la d'insii pentru sfatu; cae ce au acum de a face? de-ora-ce ei au inchiaiatu contractu cu maestru. Dar' nice parintesculu con-

siliu nu lipsi: ei fure indemnati se recurga la comitatu (cum dicu ei la ministeriu) cae acestu-a se-i dispensedie a nu-si edifica scola, de-ora-ce sunt miseri, si fara de aceea ei primesc bucurosi si scola ce li-o va face statulu, adeca comunala.

Ce a ce poporulu neprevedistoriu o si facu, si la dis'a faimosul Ramontzai (celu cu incarcarea preotilor d'in Jucuri de mai anu-tiernu) suplic'a-o-predat dinsului spre a o suscerne la locurile competenti.

Ce va mai fi si d'in asta, suntemu curiosi a vedea. — Asceptam resultatulu acelei suplice. — Baga-si-va comitatulu, seu chiaru si ministeriulu, lingur'a unde nu-i fierbe olla? — Pentru-ca acestu recursu, dupa opinionea-mi individuala, fie d'in causa frundata ori ba, trebuie suscernetu ordinariatului, si propriu Metropolitului, cae singurul capu si supremu inspectore alu scoleloru confesionali d'in Archidiocesea.

De-o-cam-data, pana voiu vedea resultatulu acestui operatu, bolezatu pre la noi Kemény-Bocskor, mi pardoneze domnii de la Blasius daca li vomu spune cae ar' fi bine primiti, si acum mai la timpul seu cae oru candu; daca nu s'aru indestulit numai cu simplul titlu de decani ai cutaroru si cutaroru districte protopopesci, se puna in fapta cea ce sta scrisu si se ostenesc d'in candu in candu prin acele districte, cae prin invietaturele si auctoritatea loru se scota pre bietulu poporu d'in ispita, — se nu arunce tota greutatea si respunderea pre umerii preotilor, in timpurile cristice de acum si asi'e cu pucina influentia) amenintandu cae asi'e si asi'e vomu face, daca scolele nu voru fi instruite conformu legilor.

In urma mi esprumu mirare si indignatiune facia de Dta die b. Kemény, omu cultu, magnatu fiindu, ba dor'a ai amblatu si prin tiere straine D. barone, si totu-si iei asupra-tirolul mersiavu de agitatoriu! Au cred cae prin acest'a servesci guvernului, au promovi buna-intellegerea intre noi si domnia-vostra? Departe se fie. — Ti-convinea multu mai bine usetunei domniei tale, te faceai demnu de reuoscintia acelui poporu, daca i dedeai ceace cerea, daca pasiai cu elu la contractu se-i faci beseric'a, si elu sermanulu, dupa cum se obliga, ti-faceai vre-o cativa mii de dile de lucru, vrin estu faptu erai meritatu si inaintea lui dumnedieu si a nmeniloru. — Se fi concrediutu rolulu de sumutiatoriu singuru semi-doctului Bocskor, carui-a i convinu mai bice astfelii de fapte.

De-o-camdata inchiaiu promitiendu cae cu permissiunea Dvostre, dle Redactoru, mai tardu voiu mai reveni la acestu obiectu.

A. pre otu.

Despre supunere*)

Veri-care societate omenescă voindu asi ajunge scopulu desemnatu la constituirea sa, face unele statute, cari supase la desbaterea publica, primite de membri cu unanimitate seu cu majoritate de voturi, apoi aprobate de potere spuma, care vegheaza asupra acelei societati au potere de lege facia de toti membrii, cari au intratu in acea societate. De aici vedea, cae diferitele societati omenesci, fia care intre marginile sale — au potere de a aduce legi, cari se numesc: umane, spre a se distinge de cele divine, cari nu depindu de la arbitriu omenescu, prin urmare neci nu se potu reforma seu delatură prin neci o auctoritate omenescă. Esecutarea legilor in unele societati e concretiuta mai multoru persone; in altele numai unei-a, dupa impregiurari si dupa cum pretinde spiritulu legilor. Legile, atatu in sine, catu si aplicate la membrii singurateci potu fi rigoroase sau la case; asi'e: daca membrii unei societati s'au abatutu dela scopulu primitiv, atunci si legile cele mai lasee aparu rigorose si nesufieribile; era poterea executore voindu a tieni in vigore legile societatii vine in conflictu cu membrii singurateci, cari uita, cae legile demanda implinirea detorintei si auctoritatea nu mai vegheaza, cae legile se fia observate.

Legile, cari desemna relatiunile membrilor in diferite societati potu fi mai rigorose sau lasee, atatu cu respectu la membrii, catu si la capulu societatii. Fară indoiela legile militare se potu numela intre cele mai rigorose; insa neci aceste nu sunt de acele, cari demanda cae: „Soldatulu se nu aiba neci reflecție, neci vointia trebue cae supunere, lui se fia orba.“ Chiaru d'in contra: ele demanda cae soldatulu se aiba respectu, pentru-ca numai asi'e va poté distinge, ce este spre binele patriei sa se pozeze cauza ruină atatu mai tare trebue se aiba vointia libera de a se lupta pentru independintă patriei si aperarea drepturilor sale pentru cae promis solemnu si prin juramentu a-si aperă de tote fortunele si periculele. Supunerea lui nu trebue se fia orba: ci d'in respectulu legei se implinesca cea ce demanda legea, care e creată pentru sustinerea relatiunilor neconjurabile intre membrii societatii. Acesta pretinde moral'a si respectul, care soldatulu lu-detoresce legilor si autoritati a-si aprobare.

*) Articululu acestu-a e scrisu a adress'a Dnului Gr. M. Aleșandrescu, care dechiara in „Rom.“ de la 14 Mai a. c., cae neci nu va se aiba placere a cunoaste pre criticii sei, cae ci in ceea ce lu-privesce pre Dni'a sa crede cae e destul de cunoscutu in tiera sa prin scrierile sale si prin serviciile ce a facutu cae functionarii si omu de litere.

Pasagiul urmatoriu fiindu strainu de militia regulata si care obsevedia legile militare atat in tempu de pace, cat si in resbelu nu se poate aplică numai la ghefutori, prin urmare neci nu poate fi argumentu soldatului că se supuna siefului seu. Elu suna in modulu urmatoriu:

„Că unu siefu imprudinte se ordone subordinatilor sei se puna focu orasiului, se arunce asupra trecutilor lantuiiesca, se omora pre concetatiunii linistiti si desarmati; ce apostolu alu supunerei orbe va cutesă se sustienă, că in asemene casu soldatului trebuie se esecate ordinile ce primește? „Trebuie se scimă, că in resbelele d'intre natiunile astăzi umite civilisate numai acele persone si obiecte nu sunt in siguranta, cari servescu spre sustienarea resbelului. Se intempla că persone si obiecte neutrale inca cadu jertfa resbelului, inse aici n'a fostu atentatul directu in contra loru ci resbelul contine acelui reu, că pre langa personele ce lu-sustienă, i cadu jertfa si persone innocente si se devasteaza obiecte private. Acestu pasagiul, cu care dnulu Gr. M. Aleandrescu voiesce a lumina pre soldati, fiindu falsu aplicatu la milita, nu are lipsa de a fi probat cu respinsu simplu.

Alu duiole pasagiul, care merita atentie, este acestu: Generariulu unei armate auxiliare n'are dreptul se judecă daca guvernul tieri sale a facutu său nu unu lucru dreptu, venindu in ajutoriulu unei poteri mai multu decatul intr'alu altei-a; detor'a sa este de a se supune si a se lupta chiar cu parere de reu in sirurile natiunei cu carea sa facutu aliantia.“

O assertiune pre catu de confusa pre atat de falsa. Concluziunea se nasce de acolo, că guvernul unui statu nu poate da ajutoriu ambelor poteri beligerante in acela-si resbelu, ci trebuie că cu unu se face alianta, era pre cealalta să o combată. Falsitatea provine de acolo, că generariulu totu de-ună are voia libera astăzi supune planurile sale aprobării consiliului de resbelu, despre a caroru exactitate fiindu generalul convinsu, si totu-si i-se respingu, pote se retraga in viesia privata, prin urmare nu trebuie se se lupte cu parere de reu in sirurile natiunei cu care a sa a facutu aliantia.

Celelalte pasagie nu atingu neci o idea clara și deoarece sunt nescresofante, cari merita să fie date uitării.

Reflexiunile aceste sunt facute la articolul din „Rom.“ de la 8 aprilie s. c. intitulat: „Despre Supunere.“ Mai urmează doi artici inca in nr.ii subsecventi, unul: „Despre Monarchie Constitutionale“, cari fiindu facuti dupa capătul celui primu inca voru fi luati la critica, precum si epistolă publicata in Rom. de la 13. maiu a. c.

In fine declaru, că am curagiul opiniiunilor mele si voi combate pre ale Dnului Aleandrescu, cari sunt nefundate, deci mi-subscriu numele.

Vasiliu Deciu.

Pesci.

(Urmare.) *)

3. Unsorea. De-si mai multe specie de pesci au insusirea de a segregă său formă unsore si slanina astăzi de es. e carne de moronu, teapa, raiu si cipariu e uneori astădu de grasa. incătu nu se poate manca, totu-si adeverat a unsore se casciga d'in ficitulu (maiulu) pescilor mai mari, de es. d'in tote soiurile de sevali, (Gunner si spune, că sunt se-ali gigantici, alu caroru ficitulu are o greutate de 20 cent.) merlutul său cablau, mihaltiu s. a. — Pontoppiden dice, că ficitulu pisicei de mare (Chimaera monstrosa) e astădu de grasu, in cătu fiindu acoperit cu unu clopotu de sticla si cu acăstă pusu la sora se topesc de sine si se alege unsorea, care este că oleiulu.

In Rusia la marginile marilor unde venatulu de pesci e — amu potă dice — unică ocupatiune a locuitorilor, si cascigulu ce aduce pescuitul e forte insemnat, acolo e locul, unde ce produce multa unsorede pesci.

Pre timpulu pescuitului pre mare se afia dieci de mii de omeni, totu-si acesti-a sunt forte ocupati, d'in care causa pescii destinati spre estragerea de unsore (a caroru sumă la pescuit bogat e forte mare) nu se spinteca spre a scote d'in ei ficitulu, ci intregi se punu in năi si pre acoperisulu loru, redicandu deluri, — asiu potă dice — munti de pesci.

Candu e caldura putredrea merge iute, era prin descompunerea pescilor se segregă d'in ei unu fluidu, si acestu-a se aduna si se pune in buti, acestu fluidu contiene unsore.

Se separă fluidul ce curge mai antău de celu-a carele curge pre urma, si acăstă pentru că celu d'antău e mai contineturioru, era celu d'in urma mai slabu si amestecelui cu multe guroie.

La pescuitul bogat se afia multe corabie incarcate cu pesci, era prin putredrea loru se desvolta o putore astădu de mare, incătu se simte in tienutulu intregu.

Unsorea cascigata pre acăstă cale e amestecata cu multe necuratenie sinumai dupa ce se alege rafinea (se dă in comerciu).

*) A se vedea nr. 65 si 67. ai „Federat.“

Scavili in genere se spinteca, si numai ficitulu se alege, si astăpentru că carne loru nu se mananca, neci se folosesc spre altu scopu, fiindu fara gustu si lemnosa; era de alta parte ficitulu loru are o greutate si marime insemnata si prin unsorea lui multa si buna desdaunăza muncă.

Unsorea de pesce se folosesc in industria spre mai multe scopuri, astă in Rusia la facerea pielei ea se intrebuintea spre luminat, spre ungerea masinilor, careloru, s. a., că medicamentu in contra multor bole, mai ales dorere de pieptu, s. a. cu unu cūventu acestu productu e omului totu astădu de folositoru si de lipsa că si celea amintite sub 1 si 2.

Acestea aru fi productele cele mai insemnante si principale, cari le cascigă d'in pescuite, si credu că valoarea loru mare pentru omu si intreprinderile lui aru fi cauza destulă spre a cugetă la ore care cultura a pescuitului.

Pre langa productele principale se poate intrebuinta cu bunu folosu.

4. Pielea a pescilor. E in genere cunoscutu, că celea mai multe specie d'intre pesci au una epiderma invescuta cu solzi, si că pielea ce se află sub acesti solzi e forte subtire si fragedă, incătu nu se poate folosi. Pucine d'intre speciele noastre de pesci, a caroru epiderma formează o piele lucioasa si baloasa, precum sunt de es. somnul, tipariul s. a. nu nu dau o piele trainica, indestul de elastica si fare că se poate intrebuinta spre fabricatiuni; — ori se poate că noi nece n'amu fostu ingrijiti a tuse folosu d'in acestu productu alu pescilor.

Sunt in seoiuri de pesci, a caroru piele se intrebuintea cu bunu folosu, astă d'in pielea pescului numita costrișu (Perea fluviatilis) se estrage o materia asemenea aceleia care o cascigă d'in basică moronului, a deca unu cleiu de mare bunetate.

Despre mihaltiu (Lota fluviatilis) ni spune Erman, că pielea acestui pescu se folosesc la lacă de ostu că sticla (iégă, glaja) la ferestre; era barbatii si femeile Jurtiloru si facu d'in pielea Mihaltiului pantalonii, rochie si cizme.

Marea contine pre langa sumele cele enorme de pesci mici, inca o multime de specie de pesci mari, a caroru epiderma nu e invescuta cu solzi, ci constă d'in o piele groasa si tare.

Pielea acestor specie de pesci, intre cari se numera mai alesu scavili se intrebuintea spre mai multe scopuri si anume a speciilor de pesci ce au o piele tare si aspră se folosesc spre a polef (pili) obiecte de lemn si de fieru; spre a face d'in ea manunchi si teci pentru sabie si cutite, era d'in păr mai molii se facu incalciamamente pentru omeni si hamuri pentru cai.

5. Cleiul de pescu. O materia d'intre cele mai escenante, eari se intrebuintea cu bunu folosu spre mai multe scopuri in industria, si anume că unul d'intre celea mai de frunte cleiuri, că ciagu spre limpedirea vinurilor nosue, s. a.

Acestu cleiu se poate cascigă, precum amu areata mai nainte, din pielea unor specie de pesci, de es. a contraiului in segenere basică pescilor si aceea care nu dă acăstă materia prea pretiosa.

Teapa, si mai alesu moronulu sunt aceleia specie de pesci a caroru pretiu se urca forte prin basică loru folositorie. Moronulu cunoscutu de unu ce prea pretiosu astădu pentru carnea lui multa si buna cătu mai alesu pentru multimea de icre. — cari totu nedorata sunt de o calitate superiora; acestu pescu ni dă o basică, carea dupa unii scriitori ar fi mai cu valoare de cătu carne si icrele lui, si acăstă face de unii sustienă, că moronulu se pescuesce mai multu pentru basică lui, de cătu pentru celelalte produse.

(Va urmă.)

VARIETATI.

*(+ Necrologu.) Vedny'a Cecilia Hocmanu, Maria, si Cornelia Eugenia, că fice, impreuna cu socii loru Gregoriu de Popu, Ioane Paraschivu, că gineri; Simeone că frate, An'a că sora, si Anghelu, consiliariu aulicu in pensiune, că cununatu cu anima franta de adunca dorere anumita cum-că Gregorius Mihailu, Canoniciu alu bisericii catedrale Metropolitane d'in Blasius, in urm'a unui morburu greu si indelungat, a repausat in Domnulu la 26 iuniu st. n. la 12 ore din'a, in estate de 68 ani, lasandu in doliu pre ficele sale, pre ginerii, fratrele, sor'a, cununatul si pre nepotii sei numerosi, d'intre acesti-a pre multi că orfani. Remasările pamantesci ale repausatului in Domnulu s'au benecuvantat si petrecut la mormantu in Cemetiriu d'in Josu, Vineri in 28 iuniu st. n. a. c. la 3 ore dupa media-dia. Fia-i tierin'a usiora!

*(+ Necrologu.) Parteniu Cosma, advocat si deputat dietale, fiul Georgiu — Georgiu Stupa si soci'a Emilia nascuta Nicoliciu precum si sororile: Alessandra maritata Mellyes si Eugenia, cu anima trista anuncia, că multa amata socia, fragedă mama, fica si sora Maria

Coșma nascuta Stupa, dupa unu morburu greu de 3 luni a reposat in Domnulu, spre profundă tristare a familiei si amicilor, in 2 iuliu a. c., in estate de 24 ani si in alu 6-le anu a fericitei casatorie. Osamintele reposatei se vor depune la cele eterne, dupa ritulu gr. or., joi in 4 iuliu a. c. in cimitirul greco-romanu. Fieci ierin'a usiora si memorie eterna!

* (Denumire.) Dlu Ionu Dreganu, fostu in Orestia, este numitu vice cancel. notariu la judecătoria de Alb'a-Iuli'a.

* (Invitare.) La ascultarea esamenului care, in urmarea artic. de lege 38. §. 54. din an. 1868, se va tină in scol'a romana gr. cat. de Borodiul, in 13 lunei lui iuliu, la 8 ore demaneti — in numele membrilor scolari — rogă să bine voiesca a participă M. Onorab. d. Nicolae Palade, inspector cercular de scole in districtul Orisiului repede, Sp. D. Antoniu Venetru jude cerealu si D. Stefanu Borosiu; mai departe, toti accia, cari nu-si voru crută pucina ostensibila in o astă cauza a inaintarii natiunii. — Ioanu Bittéa, docente.

* (Balu romanu.) Comitetul arangiatorie d'in Sabesiu (Ardelu) face cunoscutu, că cu ocazia Adunarei generale a Asociatiunii transilvane romane, in Sabesiu se va dă sér'a, in diu'a prima a adunarei, unu balu splendidu.

* (Secunditie jubilara.) Diu'a de 17. iuniu a. c. fiu pentru binecredinciosulu poporul gr. cat. d'in Bozinta-Mica (district. Cetatea-de-petra) una dì remarcabilă, una dì de rara festivitate besericesca. Venerandul parochu betranu si pastoriu sufletescu alu acelui popor, Stefanu Popu, la anul vietiei sale 78, alu preotiei 53, alu casatoriei sale cu venerandul betranu preotessa Maria Nistoru 54, in assistinta a 7 preotii celebrandu secundită iubilare, fiu norocitu si că preotu jubilare a-si binecuvantă filii sufletesci acum de 53 ani binecuvantati si condusi in calea Duii. Pre feciale poporenilor se vedeau lacrime de bucurie candu on. D. protopopu si parochu d'in Ardusadu, Georgiu Székely, aminti in cuvantarea sa acomodata festivitatii cătu de mare debue să fie bucuria unei parohie casatorite, care cu ocazia celebrării secunditilor jubilare poate să primeasca manifestatiunile de fiesca reverintia dela doi filii naturali preotii, de la doue fice naturale preotese, doui gineri, ambii preotii, una nora, toti in estate dela 40—50 ani; cătu daru si indurare dela Dlu indurărilor nu numai asupra unui zelosu pastoriu sufletescu, ci si asupra respectivului popor, cari in restempu de 53 ani in relatiuni exemplare si pentru alti preotii, si poporenii binecredinciosi, scutiti de intrige, discordie, fara ura si pizma, numai in iubire parintesca si fiesca lucrandu Vinea Duii, au produs fructul eternelor laude si mariri, dumnediescii. D—O—

Sciri electrice.

Bernu, 1. iuliu. Consil'ulu nationalu alese, cu incunjurarea v.-presedintelui de pâna acum Voutier (anterevisionist), pre Friedrich, cantonulu Geneva (revisionist) de presedinte; pre Sand cantonulu St. Gallen, de v.-presedinte. Consiliul boierilor alese pre Kapeller, cantonulu Thurgau, de presedinte si pre Rogrinu, cant. Lausano, de v.-presedinte.

Versalii, 2. iuliu. Generalulu Trochu si a depusu mandatulu de deputatu in Adunarea nationala;

Versalii, 2. iuliu. Dupa raportulu ministrului de externe, departementele Vogesilor si a Ardenelor cu inceputul an. 1873 voru fi libere de armate germane, si cu inceputul an. 1874 intregu territoriul frances ocupat.

Brasovu, 3. iuliu. Romanii d'in cetatea si districtulu Brasovu respingu conclusele conferintiei de Alb'a-Iuli'a, tenuete in 27 iuniu, si remanu la conclusele conferintiei de Sabiu si in activitate. (Subsemnatu) Comitetul Clubului Romanilor d'in cetatea si districtulu Brasovu.

Burs'a de Vien'a de la 3. iuliu, 1872.

5% metall.	64.75	Londra	111.15
Imprum. nat.	71.75	Argintu	108.75
Sorti d'in 1860	104.70	Galbenu	5.34
Act. de bane	850.—	Napoleond'or	8.88½
Act. inst. creu.	332.70		

Propriet., edit. si red. respondet.: ALES. ROMANU

